

Rytų fronte kaujasi 9.000.000 vyrų armijos

Vokiečių kariuomenė, pralaužusi Stalino liniją, nesulaikoma jėga veržiasi pirmyn. Jau paimtas Kišiniovas, Smolenskas ir Polockas

Ši milžiniška kova čia vyksta jau savo lemiamoje fazėje

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. VII. 17. ELTA. Vyriausioji kariuomenės vadovybė praneša:

RYTŲ FRONTE

Sovietų kariuomenės vadovybė mėgina, panaudodama savo paskutinius rezervus, sustabdyti vokiečių ir jų sąjungininkų kariuomenių puolimą.

Visame Rytų fronte vyksta milžiniška sprendžiama kova. Apie 9.000.000 kareivių dalyvauja čia iš abiejų pusių kautynėse, kurios savo mastu praneša visa, kas istorijoje tuo atžvilgiu žinoma. Laukama didelių laimėjimų.

Pietiniame fronto sparne vokiečių ir rumunų kariuomenės paėmė Besarabijos sostinę Kišiniova.

VAKARŲ FRONTE

Jūroje aplink Angliją kovos lėktuvai sunaikino 3.000 tonų talpos

krovinių laivą ir sunkiai apgadino kitą didelį prekybos laivą. Paskutinįją naktį buvo bombarduoti aerodromai vidurinėje Anglijoje. Angaruose ir sandėliuose kilo smarkūs gaisrai ir įvyko sprogiimai. Kiti kovos lėktuvai bombardavo karinius įrengimus Great Yarmouth uostie.

Vakar, mėginant anglų lėktuvams pulti Olandijos pajūrį, sargybos laivai numušė šešis, o zenitinę artilerija tris prieš kovos lėktuvus. Paskutinįją naktį anglų kovos lėktuvai numušė keliose šiaurės vakarų Vokietijos vietovėse nedidelį skalčių sprogstamųjų ir padegamųjų bombų. Padarytieji nuostoliai nedideli. Naktiniai naikintuvai ir zenitinė artilerija numušė tris puoliančiųjų anglų kovos lėktuvų.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Greitai veržiamosios į priekį, vokiečių ir rumunų kariuomenės liepos 16 d.

pasiekė Besarabijos sostinę Kišiniova ir po trumpo atakalaus mūšio ją užėmė. Buvo paimta daug belaisvių.

Didžioji dalis sovietų kariuomenės, kuri čia buvo sulipdyta iš įvairiausių kariuomenės dalių, buvo sunaikinta su visais ginklais ir apranga. BERLYNAS. VII. 17. ELTA. DNB žiniomis,

vokiečiai užėmė Smolenską.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Liepos 16 d. vokiečių kariuomenė Smolensko srityje puolė toliau į rytus ir palažė stiprų sovietų pasipriešinimą. Viena vokiečių divizija čia paėmė daugiau kaip tūkstantį belaisvių, kurių tarpe yra vienas sovietų divizijos štabo viršininkas. Paimta daug patrankų, tankų ir autovežiminių.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Žygiuodamos į rytus, vokiečių kariuomenės dalys iš abiejų pusių aplenkė stipriai įrengtą Polocko tvirtovę.

Paskui sekė vokiečių daliniai liepos 16 d.

pralaužė apsuptą bolševikų pasipriešinimą ir paėmė miestą.

Polockas, kaip geležinkelio mazgas ir aukštutinės Dauguvos uostas, bolševikams turėjo žymios karinės reikšmės. Bolševikai, kurių žymus skaičius buvo užmušta ir tūkstantis paimta į nelaisvę, kovos lauke paliko didelius kiekius ginklų ir reikmenų, o ypatingai daug įvairių rūšių amunicijos. Vykdamas aplink Polocką valymo veiksmus, belaisvių skaičius nuolat didėja.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Pro Polocką prasiveržusi vokiečių kariuomenė liepos 16 d. susidūrė su įvairių sovietų divizijų likučiais, kurie beviltiškai priešpuoliais stengėsi sulaukyti tollmesnį vokiečių žygiavimą.

Karštos kovose vyras prieš vyrą, kuriose sovietai turėjo milžiniškų nuostolių, bolševikų

pajėgos buvo greitai sumuštos. Dar tūkstantis raudonarmiečių jų tarpe vienos sovietų divizijos vad, pateko vokiečiams į nelaisvę. Tuo tarpu, kai pavienios bolševikų grupės buvo gerai aprūpintos kitos jų dalys, labai menkai tebuvo apginkluotos.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. DNB patyrė iš kompetentingų sluoksnių, kad sėkmingai pralaužus Stalino liniją,

visame Rytų fronte vyksta milžiniška kova savo lemiamoje fazėje.

Sovietų kariuomenės vadovybė vis mėgina sulaukyti vokiečių ir jų sąjungininkų ginkluotųjų pajėgų puolimą. Vokiečių kariuomenės vadovybės pranešime nurodoma, kad

sovietai jau dabar panaudoja savo paskutinius rezervus, kurie, matyti, irgi labai greitai išseks.

Šios dienos kariuomenės vadovybės pranešime todėl jau reiškiamas visiškasis pasitikėjimas, kad artimiausiu laiku vėl tenka laukti didelių laimėjimų. Rytų fronte abiejose pusėse kovojančių karių skaičius, kaip nurodoma minėtame pranešime, siekia apie 9.000.000 žmonių. Taj yra nepaprastai didelis skaičius, palyginus su praėjusiais metais vykusiomis milžiniškomis kautynėmis Vakaruose ir apskritai su bet kada istorijoje įvykiu karu pajėgų susirėmimu kuriam nors vienam mūšyje.

Tiek karių skaičiumi, tiek ir fronto ilgumu dabartinė lemiamoji kova tarp Vokietijos ginkluotųjų pajėgų ir sovietų kariuomenės pralenkia visus istorijoje žinomus karus.

Šis žygis, kuriame dabar Rytuose dalyvauja vokiečių ir jų sąjungininkų kariai, nelems šimtmečiams tollmesnį Europos likimą.

Nepaprastai karštos kovos prie Kijevo

Bolševikų mėginimai atsilaikyti čia baigdavosi visišku jų sutriuškinimu

Berlynas, VII. 17. ELTA. Kautynių srityje aplink Kijevo trečiadienį vokiečių pėstininkai sunaikino paskutinius sovietų betoninius sustiprinimus. Naiknamąją pastarųjų dienų ugnimi sustiprinimų įrengimai jau buvo smarkiai apgadinti, tačiau kai kuriose trijų aukštų gylio požeminėse patalpose dar buvo išlikusi dalis sustiprinimų įguly. Jos tepasirodė tuomet, kai vokiečių divizijos jau buvo pražygiavusios pro šalį. Žaibiškas vokiečių pionierių veikimas neleido sustiprinimų įguloms pilnai panaudoti savo įrengimų kovos pajėgumą.

Panaudojant stipriausią sprogstamąją medžiagą, prieš juos buvo tol kovota, iki nesibegirdėjo daugiau nė vieno šūvio.

Nedideli pėstininkų grupėi pavyko taip pat paimti kelių aukštų betoninių sustiprinimų ryžtingu tiesioginiu puolimu. Prisdengiamos drbtinių rūku,

smogiamosios grupės puolė masyvinius betono luistus ir, mėtydamos sprogstamąją medžiagą, privertė kapituliuoti paskutinius dar likusius gyvus rusus.

Politiniai komisarijai buvo uždare sustiprinimuose jų įgulas. Iš sustiprinimų išėjo tik 20 kareivių, kurių dalis buvo sunkiai sužeisti. Nepaprastai skurdų vaizdą sudarė bežengia į vokiečių pozicijas belaisviai.

Jie ėjo svyrudami, pasruvę krauju, sudrėkusiomis uniformomis, visiškai nusikamavę ir apimti apatijos, — grubiais neštuvais vilkdami sužeistuosius.

Berlynas, VII. 17. ELTA. Po to, kai sovietų kariuomenė Kijevo apylinkėje vokiečių spaudžiama turėjo trauktis, ji dar bandė paskui vokiečių tankus slenkančių pėstininkų žygiavimą sulaukyti. Sovietai tikėjosi tuo būdu laimėti laiko savo sumuštas pagrindines jėgas atpalaiduoti nuo besivejančių juos vokiečių kariuomenės dalių. Šį puolimą teko atremti vienam vokiečių pėstininkų pulkui, sustiprintam vienos motorizuotos šaulių brigados.

Šių vokiečių kariuomenės dalių puolė visa sovietų tankų divizija.

Kaip DNB praneša, sovietų tankai penkis kartus puolė vokiečių linijas.

Visi šie puolimai sugniužo prieš žudančią vokiečių prieš-

tankinių patrankų ir kulksvaiddžių ugnį.

Tik viename vokiečių batalijono ruože buvo sunaikinta ne mažiau kaip 32 tankai. Dabar čia vokiečiai nesulaikomai žygiuoja pirmyn.

Vidurinėje rytų fronto dalyje vokiečių kariuomenės daliniai liepos 16 d. anapus Dniepro įvykdė sovietų linijų puolimą ir į visas puses išplėtė čia sudarytą angą. Čia į rytus nuo Oršos įvyko smarki kova su sovietų arriegardais. Gavę didelių nuostolių, bolševikai pasitraukė į vieną vietovę, ir po to, dar prisitraukę pastiprinimų, bandė sulaukyti vokiečių žygiavimą pirmyn. Šiuo momentu atidengė ugnį vokiečių baterijos. Vis smarkiau ir smarkiau pylėsi vokiečių patrankų šoviniai į sovietų pasipriešinimo lizdus.

Nuo sviedinių sprogimo drėbėjo žemė. Kurį laiką ore tesigirdėjo švilplimas, užimas ir griansmas. Vokiečių artilerija su žemėmis sumušė bolševikų atsparus punktus ir padarė kelią puolantiems pėstininkams.

Veltui bolševikai dar mėgino šen bei ten prasimušti. Vokiečių pėstininkų daliniai greitai juos nugalejo.

VOKIEČIŲ LĒKTUVAI SMARKIAI BOMBARDAVO SUEZO KANALĄ

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Naktį į trečiadienį vokiečių lėktu-

vams bombarduojant Suezą kanalą, į kanalo įrengimus pataikė daugelis sunkių ir didelis skaičius mažesnių bombų. Antras puolimas buvo nukreiptas prieš paties Suezos uosto įrengimus. Čia buvo puolami didieji naftos sandėliai. Įvykus smarkiems sprogimams, sudegė mažiausiai trys naftos tankai. Buvo pataikyta ir sunaikinta viena prožektorio pozicija. Vokiečių lakūnai puolimo metu pastebėjo, kad vienas 10—12 tūkstančių tonų keleivinis laivas, į kurį naktį iš liepos 13 d. į 14 d. buvo numesta komba, vis dar tebedegė. Visas laivas atrodo kaip didelis plaukiojantis gaisras. Lai-

vas yra užplaukęs seklumą ir čia laukia savo galutinio sunykimo.

SOVIETŲ ARMIJOJE SUDARYTAS VIENAS NEBYLIŲ PULKAS

STOCKHOLMAS. E. „TT“ žiniomis, sovietų radijas pranešė, kad sovietų armijoje yra sudarytas vienas nebylių pulkas. Nebyliai įsirašė savanoriais į kariuomenę ir esą mioklūs šauliai.

MANILA. Laivyno vadovybė pranešė, kad Manilos ir Subico įlankos liepos 17 dieną bus užterdytos, kadangi ten bus išdeštytos minos.

Roosevelto planai šiaurės Airijoje

Čia busių įsteigtos bazės Amerikos laivynui ir kariuomenei

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Šiaurinės Airijos ministerio pirmininko oficialus pareiškimas, kad šiaurinės Airijos vyriausybė Jungtinių Valstybių žygiams Airijoje teiksianti visokeriopą paramą, patvirtina toli siekiančius Rooseveltto planus įsteigti ten bazes Jungtinių Valstybių laivynui ir kariuomenei, — rašo Berlyno laikraštis „Berliner Nachtausgabe“. „Rooseveltas, — tęsia laikraštis, — žingsnis po žingsnio eina prie naujų veiksmų, kuriais jis Jungtinių Valstybių kongresą nori pastatyti prieš įvykusį karą su

nacionalsocialistine Vokietija fakta. Jis ir spaudos konferencijoje, ir savo nurodymuose New Yorko laikraščiams dėl Europoje konstatuoto fakto apie jo daromą aktyvų karą kurstymą labai nenoriai tereagavo. Vašingtono vyriausybė neišdrįso paskelbti jokio paneigimo visą pasaulį nustebinusios žinios apie Rooseveltto Jungtinių Valstybių laivynui duotąjį įsakymą šaudyti į vokiečių laivus. Vašingtono spaudos sluoksniuose buvo pareiškta, kad ši žinia nesanti jokia staigmena, kadangi laivyno ministeris Knoxas slaptame senato komisijos posėdyje ir net spaudai dėl įsakymo šaudyti esąs padaręs tokių aiškių pareiškimų, jog visiškai nebenteka abejoti dėl šios Rooseveltto akcijos“.

MARSHALLIS PAPAŠES PRAILGINTI KARIŲ TARNYBOS LAIKĄ

VAŠINGTONAS. VII. 17. ELTA. Vyriausiojo štabo viršininkas Marshallis senato karinėje komisijoje prašė prailginti tautinėje gvardijoje tarnaujančių ir atsarginių tarnybos laiką. Jis pareiškė, kad kariniais sumetimais būtų labai reikalinga, kad kongresas proklamautų „tautinės krizės padėti“, kas leistų prailginti tarnybos laiką. Marshallis pastebėjęs, jog būtų nesąmonė manyti, kad vyriausias štabas, prašydamas tarnybos laiko prailginimo,

galvoja apie ekspedicinį korpusą. Toliau Marshallis pažymėjęs, kad kongreso padaryti kariuomenei apribojimai privedė prie to, jog yra rimtai sutrukdytas aerodromų Brazilijoje įkūrimas. Tie apribojimai taip pat atsiliepia ir įkūrimui aerodromų Karabų jūros salose. Pagrįsdamas tarnybos laiko prailginimo reikalą, Marshallis nurodė, jog kariuomenės vadovybė Aleutų salų ir Aliaskos įguloms yra reikalinga 11.000 vyrų. Tuo tarpu dėl dabar esančio vienu metu laiko tarnybos ten turima tik 8.000 vyrų. Dėl tos pačios priežasties krašto apsaugos ministerija neturėjo galimybes pasiųsti į Islandiją 24 lėktuvus naikintuvus, kurie turėtų kartu su ten esančiomis jūrų ir žemės kariuomenės dalimis bendrai veikti.

Fiureris pasveikino gen. Franco

Berlynas, VII. 17. ELTA. Ispanijos tautinės šventės proga Fiureris Ispanijos valstybės galvai generolui Franco pasiuntė telegramą, kurioje perdavė savo linkėjimus.

BELGRADAS. E. Belgrade dėl mėginimo įvykdyti nakties metu sabotažo veiksmus buvo sušaudyta 16 žinomų komunistų ir žydų.

Kunigaikščiui Konoei pavesta sudaryti naująją Japonijos vyriausybę

Tokio, VII. 17. ELTA. Vyresniųjų valstybės vyrų pasitarime imperatoriaus rūmuose, be slaptos antspaudo saugotojo Kido, dalyvavo ministrai pirmininkai baronas Wakacuki, admiralas Hirota, generolas Okada, generolas Hajašis, admiralas Abe, Micumasa Onai ir slaptosios tarybos pirmininkas dr. Hara. Tučiuojau po pasitarimo markizas Kido nuvyko pas imperatorių, kuriam jis pasiūlė kandidatu į ministerio pirmininko vietą kunigaikštį Konoę. Netrukus, apie 16.15 val., buvo pakviestas į imperatoriaus rūmus patį kunigaikštį Konoę.

Tokio, VII. 17. ELTA. Impera-

torius, tuoj sugrįžęs į Tokio, specialioje audiencijoje priėmė princa Konoę.

Tokio, VII. 17. ELTA. Kunigaikštis Konoę apsiėmė sudaryti naująją vyriausybę, paprašydamas tam reikalui tam tikro laiko. Naujos vyriausybės sudarymo laukiama palyginti greitai laiku, juo labiau, kad siekiama tik naujai paskirstyti keletą ministerijų, pašalinant atskirų partijų įtaką.

Tokio, VII. 17. ELTA. Pranešama, kad kunigaikštis Konoę jau gavo iš ligšiolinių karų ir laivyno ministerių sutikimą bendradarbiauti naujoje vyriausybėje.

Maskva mėgina gelbėti savo pakrikusios kariuomenės drausmę

Kariuomenei skiriami kariniai komisarai ir politiniai vadovai

STOCKHOLMAS. VII. 17. ELTA. Maskvos radijas šiandien paskelbė aukščiausiosios tarybos prezidiumo dekretą apie politinių propagandos organų pertvarkymą ir karinių komisarių paskyrimą raudonajai armijai. Skelbime sakoma, kad karas padarė divizijų ir pulkų vadų veiklą painesnę. Jiems esanti reikalinga karinių komisarių pagalba ne tik politiniu, bet ir kariniu atžvilgiu. Todėl, panašiai kaip pilietiniame kare, pritariant valstybės gynimo komitetui ir aukščiausiems karo vadams, aukščiausiosios tarybos prezidiumas įsakė:

1. Politinės propagandos administracijos organus ir sekcijas paversti raudonosios armijos politinės administracijos organais ir politinėmis sekcijomis;

2. Visuose pulkuose, divizijose, štabuose, karo mokyklose ir raudonosios armijos organizacijose įvesti karinius komisarus, o kuopose, baterijose, eskadronuose — politinius vadovus;

3. Patvirtinti raudonosios armijos pulkų ir divizijų karinius komisarus.

STOCKHOLMAS. VII. 17. ELTA. Maskvos radijo žiniomis, Sovietų Sąjungos aukščiausiasioji taryba patvirtino karinių komisarių įvedimą. Maskvos radijas ta proga praneša, kad naujai įvesti kariniai komisarai, lygiai kaip komandieriai yra atsakingi už atitinkamo kariuomenės vieneto karinių uždavinių įvykdymą, kiek liečia „garbę ir drausmę“. Karinis komisaras esąs atitinkamos kariuomenės dalies „moralinis“ vadovas, jis esąs taip pat „pirmasis materialinių ir dvasinių interesų gynėjas“. Karinis komisaras esąs „pulko dvasia ir tėvas“. Jis turįs „stiprinti komandieriaus autoritetą“ ir „kontroliuoti aukščiausių kariuomenės organų įsakymų įvykdymą“. Karinis komisaras turįs „laiku pranešti karinei vadovybei ir vyriausybei, jei komandieriai nevykdo įsakymų ir nesąžiningai atlieka savo prievolę“. Be to, jis turįs „skatinti kareivius į kovą“ ir „priversti vykdyti karinius įsakymus“. Karinis komisaras turįs vesti be pasigail-

lėjimo kovą su bailiais, panikos kėlėjais ir dezertyrais, o taip pat vadovauti savo kariuomenės dalies politinio organo darbu. Politiniai vadovai, kaip praneša Maskvos radijas, yra atsakingi prieš pulko karinį komisarą. Karinis pulko komisaras yra atsakingas prieš divizijos karinį komisarą ir t. t. Visus pulko įsakymus pasirašo pulko komandierius ir karinis komisaras.

BERLYNAS. VII. 17. ELTA. Laikraštis „Berliner Botsenzeitung“ pareiškia: „Politinių komisarių sovietų kariuomenėje įvedimo vidinė prasmė nėra, žinoma, noras pakelti kariuomenės dvasią arba šiaip kariniu atžvilgiu ką pataisyti. Stalino įsakymo aiški prasmė yra jo ir bolševikų partijos siekimas kaltę dėl bolševikų kariuomenės ir bolševikų sistemos bankroto primesti divizijų ir pulkų vadams. Šalia to, Stalino dekretas, kuriuo politiniams komisarams įsakoma varyti rusų kareivius į beviltišką kovą, yra ryškus ženklas to, kaip bolševikų režimas savimi nepasitiki“.

Iš visos Lietuvos

MARIJAMPOLĖ

Politiniai kaliniai, sargybos pabėgus, išsilaužė duris ir išėjo į laisvę. Teroro nėra iš vietos komunistų, nėra iš žydjaunimo, nėra iš politrukų nebuvo — nespėjo.

Išvežti į Rusiją iš miesto ir apylinkės yra labai daug. Žinių apie jų likimą neturima.

Po karo gyvenimas grįžta į savo vėžes. Miesto burmistras, apskrities viršininkas ir policija eina savo pareigas. Žydai dirba prie viešųjų darbų. Įmonės ir įstaigos veikia.

UKMERGĖ

Ukmergė buvo vokiečių paimta birželio mėn. 24 d., kai Jonavoje dar tebebuvo bolševikai. Didelių mūšių nebuvo. Nuo bombardavimo nukentėjo tik keli namai. Mieste sudegė 5 namai, užmiestyje apie 10. Bažnyčios ir kiti svarbesni pastatai liko nepalieti.

Bolševikų motorizuotosios dalys pradėjo bėgti jau pirmąją karo dieną ir ypač naktį, o „nenugalimų“ pėstininkų niekas nematė.

Iš partizanų žuvo: valdininkas Juozas Juškevičius, ūkininkas Jonas Mugenis ir kitas jaunas ūkininkas Petras Žeruolis. Iš civilių gyventojų žuvo apie 20 asmenų.

Politiniai kaliniai išbėgo visi, bet turėjo dar slaptystis. Keli jų, kaip Bajoras ir Grudzinskas, buvo vėl komunistų sugauti ir, manoma, sušaudyti.

Ukmergės pareigūnai, Kamauskas Petras, Vitkus, Krivickas ir burmistras V. Reklaitis yra darbas apkrauti. Ukmergėje dirba išvežtiems lietuviams ieškoti komitetas ir Raudonojo Kryžiaus skyrius. Jų delegacija jau buvo atsilankius Vilniuje ir Kaune.

Ukmergės žydams yra įsakytą

per 3 dienas išsikraustyti į Smėlių priemiestį.

Mieste ir apskrity valymas nuo komunistinio elemento vyksta pilnu tempu. Daug dirba vietos partizanai.

PASVALYS

Iš Pasvalio miesto ir apylinkės per didžiąją medžioklę išvežta dešimt vagonų žmonių.

Nuo karo Pasvalys beveik nenukentėjo: sudegė vieno ūkininko sodyba, sušaudyti du sąmoningi lietuviai, žuvo vienas partizanas.

Visi žymesnieji tarybiniai „veikėjai“ iš miesto išlakstė. Dalis iš jų vėliau buvo sugaudyta.

Beveik visi žydai izoliuoti.

Mieste organizuojamas TDA būrys. Susikūrė L. Raudonojo Kryžiaus komitetas nukentėjusiems nuo karo šelpti. Aukos plaukia labai gausiai.

PRIENAI

Raudoniesiems palikus miestą, ir su jais kartu išsidanginus kai kurių įstaigų, įmonių vadovams pas „tėvą“ Stalina, vieton jų yra paskirti kiti asmenys, kurie jau eina naujas pareigas. Yra padaryta ir šiaip pakeitimų. Taip, pvz., vietos Liaudies Teisėja J. Žukaitė dėl savo per didelio uolumo iš pareigų atleista.

Karaliaučiuje buvo susirinkę Vokietijos diplomatai

KARALIAUČIUS. VII. 17. ELTA. Vokietijos užsienių reikalų ministeris von Ribbentropas ketvirtadienį į Karaliaučių sukviė vokiečių atstovybių Europoje ambasadorius, pasiuntinius, spaudos referentus ir kultūros klausimų referentus. Susirinkusiems atstovybių šefams Ribbentropas pateikė visuotinos užsienių politikos padėties plačią apžvalgą, o taip pat išdėstė vokiečių užsienių politikos tikslus. Po to Ribbentropas vokiečių atstovybių užsieniuose spaudos referentams ir kultūros klausimų referentams, kurių pareiga yra tvarkyti santykius su svetimųjų kraštų spauda ir radiju, o taip pat su jų kultūrinėmis institucijomis, nubrėžė gaires jų darbui vykdyti.

PULK. WEDGWOODAS ATŠAUKIAMAS Į ANGLIJĄ

NEW YORKAS. VII. 17. ELTA. „Times Herald“ rašo, kad pulkininkas Wedgwoodas yra atšaukiamas į Angliją. Jam priklaus, jog jis yra nepalankiai išsitaręs apie Jungtinių Valstybių parlamentą.

Peru ir Ekvadoras sutiko taikintis

Bet prieš tai dar gerokai pasimušė

BUENOS AIRESAS. VII. 17. E. Oficialiu pranešimu iš Quito (Ekvadore), pasienyje prie Ungato, netoli Zagramillos upės, įvyko Perus Ekvadoro sienos konfliktas. Tomis žiniomis,

Perus kariuomenė mėginusi persikelti per sienos upę. Įvyko visą valandą trukęs susirėmimas.

Tikslesnių žinių kol kas neturima.

BOGOTA. VII. 17. ELTA. Perus vyriausybė, žiniomis iš Limos, pranešė, kad ji priėmė Jungtinių Valstybių, Argentinos ir Brazilijos pasiūlymą tarpininkauti dėl sienos konflikto tarp Perus ir Ekvadoro. Perus vyriausybė suiko savo kariuomenę atitraukti 15 kilometrų nuo sienos. Ji taip pat sutiko, kad šį kariuomenės atitraukimą prižiūrėtų Perus ir Ekvadoro civilinė ir karinė komisija ir kad kariniai lėktuvai neskraidytų sienos srityse, kol nebus pasirašyta taikos sutartis tarp abiejų šalių. Gauta žinių, kad ir Ekvadoras priėmęs pasiūlymą tarpininkauti.

BUENOS AIRESAS. VII. 18. ELTA. Perus užsienių reikalų ministerija, žiniomis iš Limos, oficialiai pranešė, kad Argentinos,

Brazilijos ir Jungtinių Valstybių tarpininkavimo pasiūlymą Perus Ekvadoro pasienio ginčo klausimu Perus vyriausybė priėmė. Šiame pasiūlyme yra šie punktai: 1. Kariuomenė turi pasitraukti 15 kilometrų už status quo linijos, kuri yra laikoma siena; 2. Šios demilitarizuotos zonos karo lėktuvai perskristi negalės; 3. Tarpininkaujančiųjų valstybių karo atadžės siūlosi bendradarbiauti kariuomenės pasitraukimui įvykdyti; 4. Turės būti pasirašytas taikos ir draugiškumo dokumentas.

NEW YORKAS. E. DNB praneša, kad pulkininkas Lindberghas pasiuntė prezidentui Rooseveltui raštą, kuriame protestuoja prieš vidaus reikalų ministerio Ickeso įvairiose kalbose padarytus jam priekaištus. Lindberghas atmeta Ickeso tvirtinimą, jog Lindberghas esąs vienos svetimos valstybės interesų šalininkas ir reikalauja, kad Ickesas jo atsiprašytų.

AMERIKOS VYRIAUSYBE NORINTI PAIMTI „NORMANDIĘ“

New Yorkas, VII. 17. ELTA. Laikraščio „New York Herald

Tribune“ pranešimu iš Vašingtono, finansų ministerijos valdininkai pareiškė, kad Jungtinių Valstybių vyriausybė anksčiau ar vėliau norinti paimti savo žinion New Yorko uoste esančių prancūzų transatlantinį garlaivį „Normandie“, kadangi, esant laivų tonazo trūkumui, garlaivis jai būtina reikalingas.

Ispanijos policija sučiupo žinomąjį raudonųjų teroristą

MADRIDAS. VII. 17. ELTA. Kriminalinei policijai pasisekė suminti buvusį raudonosios Ispanijos ūkio ministerijos vieno skyriaus šefą Luis Pastraną. Pastrana su savo bendrininkais 1936 m. išplėšė vieną Madrido bažnyčią, sudegino Dievo Motinos paveikslą, išvogė bažnytines brangenybes, o bažnyčioje suorganizavo kabaretą. Čia dvasininkų drabužiais persirengę komjaunuoliai išplėšė bažnyčios rūsiuose esančius numirėlių griaučius ir spardydami kaukolę žaidė „futbolą“. Šio žaidimo žiūrėjęs ir bolševikų ambasadorius Rozenbergas. Už šiuos visus „darbelius“ Pastrana dabar turės atsakyti prieš teisumą.

SUITAS RAUDONASIS ŽUDIKAS

MADRIDAS. VII. 17. ELTA. Barcelonos policija suėmė vieną bolševikų vadą Martorellį, kuris slapstėsi nuo pat pilietinio karo pabaigos. Martorellis, kurį ispanų spauda pavadino visuomenės priešu Nr. 1, pilietinio karo metu nužudė arba įsakė nužudyti daug tautiškai susipratusių ispanų.

V. KEMEŽYS

Donato Malinausko tragedija

Po 1940 m. raudonųjų įsiveržimo į Lietuvą visa mūsų inteligentija, su nedidelėmis išimtimis, gyveno sunkias moralinio nykimo dienas.

Tačiau ypatingai sunkus likimas ištiko mūsų tautos veteranus, kurie su skausmu širdyje tebėgo jų atkurtos Lietuvos tryptimą ir naikinimą po žiauriają bolševikišką teroro leteną. Vienas tokių buvo Donatas Malinauskas, Lietuvos Valstybės Tarybos narys ir buv. atstovas Cekoslovakijoje ir Estijoje. Jo nelaimės ir vargus teko matyti visą bolševikų viešpatavimo Lietuvoje laiką.

Donatą Malinauską bolševikai užklupo jo dvare Alvite, Vilkaviškio apskr. Jau pirmomis savaitėmis bolševikai nukreipė prieš jį savo teroro strėles. Vieną dieną užklupo dvare kelis kaimynus, atvykusius ūkiniais reikalais. Buvo įtarta, kad dvare įvyko nelegalus susirinkimas. Donato Malinausko žentas tuojau buvo sulaukęs ir nugabentas į Vilkaviškį, bet kaltės nepavyko įrodyti. Žentas ir žmona su vaiku po to tuojau pabėgo į Vokietiją, ir gražiame Alvi-

to dvare pasiliko nelaiminga keturių senelių šeima: Donatas Malinauskas su žmona ir dviem seserimis, iš jų viena palieglė.

Nėra ko kalbėti apie gobšumą žmonių, kurie dvare supo Donatą Malinauską ir jį, negalintį iš kambario išeiti, apgaudinėjo ir skriaudė kiekviename žingsnyje. Tai buvo komisarių laikmečio valdžia dvaruose. Tačiau Donatas Malinauskas, kad ir 72 metų amžiaus, parodė nepaprastą atsparumą ir kiėtą valią. Jis į tas skriaudas atsakydavo tik šypsena ir rankos numojimu, susijaudinusių saviškius ramindamas, kad visa tai niekis, palyginti su Lietuva ištikusiu likimu.

Donato Malinausko būdingas bruožas visą gyvenimą buvo neuolaidumas dėl teisybės ir atvira kova. Šito pavojingo bolševikų laikais metodo Donatas Malinauskas neatsisakė. Tai nervino vietos raudonųjų galiūnus, susiklektavusių iš kerdių ir kitų svieto lygintojų. Santykiai tarp Donato Malinausko ir raudonųjų vis labiau įsitempdavo, kol galų gale privėdė prie tragiškų pasekmių.

Vykdomojo komiteto pirmininkas jau iš karto Donatui Malinauskui įžūliai pagrasė, kad jis išmesias jį iš dvaro, kaip skiedrą, ir pats per prievartą apsigyveno viename dvaro rūmų gale. Tuo tarpu patį dvarą užvaldė traktorijų stotis, kurios vadovai, vietos valdžios kurstomi ir padedami, atėmė iš Donato Malinausko raktus nuo vieno turto. Toks buvo bolševikų teisingumas. Formaliai savininkas buvo Donatas Malinauskas ir, kaip toks, turėjo atlikti visas prievolės valstybei. Tačiau faktiškai šeimininkavo vištvagiai, nuo kurių malonės pareidavo net Donato Malinausko šeimos pramitimas.

Netrukus kova dėl dvaro prasidėjo tarp pačių raudonųjų. Traktorijų stotį iš dvaro išgėidė iškelti kariuomenės dalinys, kuris čia pradėjo statyti „darželius“. Donatas Malinauskas tuomet jau pamatė, kad kova beprasmiška. Raudonoji armija dvaro ūkio sunaikinimo darbą baigė. Gyvuliai, pašarai ir padargai buvo iš patalpų pašalinti ir perduoti tarybiniam ūkiams arba pasisavinti ir išparduoti. Dvaras buvo perdirtas į kareivines ir dirbtuves.

Tačiau Donatas Malinauskas vis dar laikėsi rūmų kampelyje, kol vieną dieną jį užklupo vietos ir apskrities valdžios orda, surašė visus daiktus, kuriuos čia pat pa-

siskirstė tarp savęs vietos pareigūnai. Pats Donatas Malinauskas su trimis senelėmis po to pogromo buvo išgabentas pas vieną apylinkės ūkininką, kur neilgam prisiglaudė. Tą baisiąją naktį, kai visoje Lietuvoje čekistų buvo užpulti nekalti gyventojai pirmajam tremtinių transportui į Sovietus sudaryti, buvo įsibrauta ir į Donato Malinausko butą. Nieko čekistai prieš jo šeimos nepriėjo ir į sunkvežimį visus keturis nešė išnešė, be drabužių atsargos, be patalynės, net be duonos riekių. Žinant Donato Malinausko ir jo šeimos sveikatos stovį, beveik netenką abejoti, kad jų gyvybė prikimsčiuose vagonuose jau pirmomis dienomis turėjo atsisturti dideliame pavojuje.

Su tokiu žiaurumu iš Donato Malinausko buvo atimta tėvynė, kurią jis taip karštai mylėjo ir kurios prisikėlimu sunkiausiais bolševikų teroro laikais nesuabejojo. Jis sakydavo: „Gal aš jau patekaučios aušros mūsų tėvynėi ir nematysiu, bet jūs dar išvysite“. Donatas Malinauskas, bolševikiškų vargų spaudžiamas, vis dar degė viltimi prieš mirtį vykti į Vilnių ir įvykdyti savo seną svajonę: sutvarkyti Vytauto Didžiojo palaikus. Tai nebebuvo lemta jam padaryti.

Dviveidį vaidmenį Donato Malinausko tragedijoje suvaidino Pa-

leckis. Kai dar niekam nėra į galvą negalėjo ateiti, kad Paleckis gali tapti Lietuvos išdaviku, nežiūrint visų jo išsiokėlio būdo savybių, per vieną spaudos pasikalbėjimą Donatas Malinauskas Paleckiui Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą apibūdino vaizdžiu sakiniu: „Ir žodis tapo kūnu“.

Paleckiui nuriedėjo ašara, jis įkvėptai pasikalbėjimą atpasakojo savo laikraštyje. Paleckio ašara sujaudino Donatą Malinauską, ir jis buvo įsitikinęs, kad Paleckis esąs patriotas ir apsaugosias Lietuvą nuo niekšybių, kuriomis bolševikai siautė Lietuvoje. Po kiekvieno puolimo Donatas Malinauskas, it skęstantis plaukelio, griebdavosi tariamos Paleckio pagalbos, atakuodamas lietuviškąjį kremlių raštais ir telegramomis. Tačiau tai buvo šauksmas tyruose. Už Paleckį, didžiausiam Donato Malinausko nusivylimui, atsakydavo ta pati „valdžia vietoje“, kuri jį plėšė ir terorizavo. Tačiau dar prieš patį Donatą Malinauską ištrėmimą pas Paleckį asmeniškai bandė atsilankyti ponė Malinauskienė, vyro vardu ieškodama teisybės. Paleckis nesiteikė jai priimti, per savo atjuntantus atsilabėdamas liga. Tuo tarpu vargas vis atšiauriau brovėsi į nelaimingą senelių šeimą, kol baisiu ištrėmimo sprendimu jos kančios buvo apvaiknuotos.

KRONIKA

Bus peržiūrėti sovietinių teismų sprendimai

PAAIŠKINIMAS DĖL TEISMINIŲ MOKESČIŲ IR RINKLIAVŲ ĖMIMO

Teisminių Įstaigų Vadyba skelbia, kad yra išaiškinta, jog veikiančiais Lietuvos įstatymais nustatytas mokesčių ir rinkliavų teisminėse įstaigose mokant rubliais, jie imami tuo kursu, kuriuo litai tarybinės valdžios buvo iškeisti į rublius, būtent, vienas litas lygus 90 kapeikių.

ŽURNALISTŲ DĖMESIUI

Visi žurnalistai profesiniais reikalais kreipiasi į J. Gerulaityte Eitoe iki rugpiūčio 1 d. Liepos 18 ir 19 d. d. galima kreiptis nuo 12 — 14 val., o liepos 21 — 31 d. d. nuo 19 iki 20 val. vakare.

K. S. „LINO“ PRANEŠIMAS DĖL KURSŲ LINŲ RŪŠIUOTOJAMS

„Kooperatyvų Sąjunga „Linai“ nuo rugpiūčio mėn. 11 d. iki rugsėjo mėn. 11 d. ruošia linų pirkyklių ir linų rūšiuotojų kursus. Kursai bus šiauliuose ir vieną savaitę N. Vilniuje. Į kursus bus priimta 40 asmenų. Pirmenybė baigusiems žemės ūkio mokyklą. Prašymus paduoti tarpapskritiniams Kooperatyvų Sąjungos „Linai“ skyriams: Vilniuje, (Vokiečių g. 27/1), Panevėžyje, (Respublikos g. 32), Utenoje, (Kauno g. 20), Biržuose, (Kęstučio g. 7 a), Šiauliuose, (Basanavičiaus g. 136), Telšiuose, (Aušros kel. 14), Raseiniuose, (Nepriklausomybės 11), Marijampolėje, (Laisvės 11), ir K/S „Linai“, Kaune, (Duonelaičio 9). Kursantai gaus išlaidkymą. Kas bus į kursus priimtas ir kada turės atvykti, gaus pranešimą per radiją ūkininkų valandėlėje.

Tarpapskritiniai skyriai iki rugpiūčio 1 d. pristato K/S „Linai“ Kaune atrinktų kandidatų prašymus. Kiekvienas tarpapskritinis skyrius prašomas atrinkti ne daugiau kaip 10 kandidatų.

Kooperatyvų Sąjungos „Linai“ Pirmininkas

BOLŠEVIKINIŲ SPORTO ORGANIZACIJŲ SPORTINIUS REIKMENIS REIKIA GRAŽINTI KŪNO KULTŪROS RŪMAMS

Sportininkai gautą iš buvusių bolševikinių sporto organizacijų sportinę aprangą ir kitus sportinius reikmenis tuojau privalo gražinti Kūno Kultūros Rūmams.

Turtas įteikiamas Kūno Kultūros Rūmų būdinčiam pareigūnui

su pareiškimu, kuriame turi būti išvardinti visi gražinamieji daiktai ir organizacija, iš kurios minėti daiktai buvo gauti.

Kūno Kultūros Rūmų Direktoriaus Kaunas, 1941 m. liepos mėn. 16 d.

DINAMO SPARTUOLIO IR SPARTAKO SKOLINTOJAMS

Susilikvidavus Kauno miesto komunistinėms sporto draugijoms, jų laikytoms sporto reikmenų dirbtuvėms ir krautuvėms, būtent: buv. „Dinamo“, „Spartuolio“ ir „Spartako“, tų draugijų turta ir lėšas perėmė globoti Kūno Kultūros Rūmai. Lietuviai, turintieji šias draugijas piniginių, turto bei kitokių pretenzijų gali jas pareikšti motyvuotu raštu Kūno Kultūros Rūmams iki 1941 m. liepos mėn. 30 d. Vėliau pareikštos pretenzijos nebus svarstomos.

Kūno Kultūros Rūmai

Rinkime medžiagą Raudonojo Teroro Muziejui

Mūsų tauta, žiauriai bolševikų niokota ir kankinta, pati sau turi išlaiskinti ir pasauliui parodyti, kiek skriaudų ir visokio blogo komunizmas yra jai padaręs. Ypač aiškėt turi būti išskirti ir vaizdžiai būsimosioms kartoms parodyti raudonojo teroro baisumą. Tam reikalingi ir įvairūs Raudonojo Teroro Muziejus.

Raudonojo Teroro Muziejus, esąs Kultūros Darbo ir Tautinio Auklėjimo Valdybos žinioje, stengiasi surinkti kiek galima daugiau įvairios medžiagos, vaizduojančios raudonojo teroro žiaurumus Lietuvoje. Muziejaus vadovybė ir tą didžios svarbos ir labai skubų darbą kviečia visą lietuvių visuomenę. Kad tas darbas sėkmingiau vyktų, reikia visuose Lietuvos apskrįčių miestuose tuojau sudaryti Raudonojo Teroro Muziejui medžiagai rinkti komisijas. Tos komisijos pirmiausia turi sudaryti sąrašus asmenų, nukentėjusių nuo raudonojo teroro. Į tuos sąrašus reikia įtraukti visus bolševikinio režimo politinius kalinius, išvežtuosius, nužudytuosius ir be žinios dingusius. Toliau, reikia iš kalėjimų,

Dabar veikiančiais įstatymais, visi isiteisėję tarybinių teismų sprendimai, nuosprendžiai ir nutarimai (nutartys) civilinėse ir baudžiamosiose bylose, atitinkamai šaliai ar prokurorui prašant, turi būti teismo peržiūrėti ir suderinami su dabar veikiančiais įstatymais, o neisiteisėję tarybinių teismų sprendimai, nuosprendžiai ir nutartys civilinėse ir baudžiamosiose bylose laikomi nesamais.

Teisminių įstaigų valdyba skelbia duotus šiuo reikalu teismams tokius nurodymus:

- 1) Tarybinių teismų sprendimais, nuosprendžiais ir nutarimais laikomi tie teismų sprendimai, nuosprendžiai ir sprendimų bei nuosprendžių pobūdžio nutartys, kurie yra padaryti nuo 1940 m. liepos 21 d. iki 1941 m. birželio 22 d.
- 2) Isiteisėjusiais laikomi tie tarybinių teismų sprendimai, nuosprendžiai ir nutartys, kurie pagal

tarybinius procesinius kodeksus laikomi isiteisėjusiais prieš 1941 m. birželio 22 d.

3) Tose bylose, kuriose Lietuvos teismų ligi 1940 m. liepos 21 d. padaryti sprendimai buvo isiteisėję, bet buvo tarybinių teismų peržiūrėti ir padaryti nauji sprendimai, nuosprendžiai ar nutartys, šiuos tarybinių teismų sprendimus, nuosprendžius ar nutartis laikyti nesamais.

4) Isiteisėjusius tarybinių teismų sprendimus, nuosprendžius bei nutartis peržiūri tas teismas, kuriam atitinkama byla priklauso spresti pirmąja instancija pagal dabar veikiančiuosius įstatymus.

Jei šios rūšies bylose sprendimai ar sprendimo pobūdžio nutarimai pirmąja ar antrąja instancija yra padaryti prieš 1940 m. liepos 21 d., tai šias bylas peržiūri tas teismas, kuriam priklausė spresti skundai dėl šių sprendimų ar nutarimų.

5) Isiteisėję sprendimai bei nutartys civilinėse bylose peržiūrimi suinteresuotos šalies prašymu.

Isiteisėję nuosprendžiai bei nutartys baudžiamosiose bylose peržiūrimi prokuroro ar kito kaltintojo, nuteistojo ar civilinio ieškovo prašymu.

6) Minėtiesiems nuosprendžiams, sprendimams ir nutartims peržiūrėti prašymai paduodami teismui, turinčiam bylą peržiūrėti, ne vėliau kaip ligi 1942 m. sausio 1 d.

Šis terminas, praleistas dėl svarbių priežasčių, gali būti to teismo nutarimu pratęstas.

7) Peržiūrimose baudžiamosiose bylose nusikalstamojo darbo sudėties bei kvalifikacijos, bylos priklausomybės ir kardomosios priemonės klausimai sprendžiami nešaukiant šalių (kolegialiuose teismuose — tvarkomuosiuose posėdžiuose).

Kai nuteistieji šiose bylose yra suminti ir atlieka teismo nuosprendžių ar nutarimų skirtingą bausmę, tai jie teismo nutarimu tuojau turi būti iki teismo paleisti, nebent teismas pripažintų reikalinga laikyti juos suimtus kardomosios priemonės pagrindu.

8) Peržiūrdamas bylas iš esmės, teismas tiek baudžiamosiose, tiek ir civilinėse bylose šaukia šalis ir apsvarsto, o esant pagrindu — ir patikrina esamus bylose įrodymus, taip pat patikrina bei apsvarsto turinčius bylai reikšmės naujai pateiktus įrodymus.

9) Teismų padaryti, peržiūrint minimas bylas, sprendimai bei nutarimai gali būti skundžiami bendraja tvarka.

10) Civilinėse bylose šalis, įteikdama prašymą sprendimui ar nutarimui toje bylose peržiūrėti, įmoka skirtumą tarp faktiškai įmokėtų ir

pagal veikiančiuosius Lietuvos įstatymus įmokėtų mokesčių sumų.

11) Tos tarybinių teismų išspręstos baudžiamosios ir civilinės bylos, kuriose šių teismų sprendimai, nuosprendžiai ar nutartys iki 1941 m. birželio 22 d. neisiteisėjo, taip pat ir tarybinams teismams įteiktos ir jų nepradėtos nagrinėti bylos perduodamos nagrinėti tiems teismams, kuriems jos priklauso nagrinėti pagal dabar veikiančiuosius įstatymus.

Jei šiose bylose pirmosios ar antrosios instancijos sprendimai ar nutarimai buvo padaryti prieš 1940 m. liepos 21 d., tai tos bylos perduodamos nagrinėti tai instancijai, kuriai priklauso nagrinėti savo laiku paduoti dėl tų sprendimų ar nutarimų skundai ar protestai.

Civilinėse šios rūšies bylose iš atitinkamos šalies pareikalaujama įmokėti skirtumą tarp faktiškai įmokėtų ir pagal veikiančiuosius Lietuvos įstatymus įmokėtinų mokesčių sumų.

12) Jei, bevykdant isiteisėjusius tarybinių teismų nuosprendžius bei nutartis baudžiamosiose bylose, kurios dėl nepadaavimo šių nurodymų 5-me straipsnyje minimo prašymo yra neperžiūrėtos, teismas išžiūri šių nuosprendžių bei nutarčių prieštaravimą dabar veikiančiesiems įstatymams, tai teismas apie taisy praneša prokurorui.

13) Tais atvejais, kai pagal isiteisėjusių ir neperžiūrėtiną (vykdytiną) tarybinio teismo nuosprendį ar nutartį paskirtoji bausmė yra nenumatyta dabar veikiančiuose baudžiamuosiuose įstatymuose, kompetentingas teismas, nešaukdamas šalių, šią bausmę savo nutarimu pakeičia atitinkama bausme, numatyta dabar veikiančiuose baudžiamuosiuose įstatymuose.

Bausmės keičiamos taip: a) pataiso darbai nuteistojo darbavietėje — pinigine bauda tokio dydžio, kiek iš viso per nuosprendžiu ar nutarimi paskirtąjį laiką turėjo būti iš nuteistojo atlyginimo išskaityta, b) pataiso darbai specialioje pataisos darbu įstaigoje iki šešių mėnesių — tokio pat laiko areštu, c) pataiso darbai specialioje pataisos darbu įstaigoje nuo šešių mėnesių ligi vienerių metų — tokio pat laiko paprastuoju kalėjimu, d) laisvės atėmimas nuo vienerių metų ligi pusantrų metų — tokio pat laiko paprastuoju kalėjimu ir e) laisvės atėmimo laikas, ilgesnis kaip pusantrų metų — tokio pat laiko sunkių darbų kalėjimu.

Jei tarybinio teismo nuosprendyje ar nutartyje, kuriuo nubausta pataiso darbai ligi šešių mėnesių, nenurodyta, kur pataiso darbai atliekami, tai pataiso darbai laikomi atliektais darbavietėje; o jei nenurodyta, kuris % turi būti išskaitytas iš nuteistojo atlyginimo, tai reikia laikyti, kad iš atlyginimo turi būti išskaitoma 10 %.

Kaip komunistai kėlė darbo našumą

Kiek anais laikais buvo prikaltėta, prirašyta apie gamybos pakėlimą, apie stachanoviečių darbą ir pan. Bet štai, atsitiktinai prireikę palyginti 1940 metų I ir II pusmečių gamybą. Gavosi toks vaizdas.

1940 m. liepos mėn. pagaminta medžiagų m	5.638
„ rugpiūčio „	15.110
„ rugsėjo „	16.054
„ spalio „	18.028
„ lapkričio „	16.039
„ gruodžio „	17.214

Viso m 88.083

arba vidutiniškai per mėnesį

Gamybos išeities taškas paimtas 1940 m. liepos mėnuo. Visi tolimesni rekordai lyginami su juo, bet tas mėnuo buvo įvairių pertvarkymų, mingų laikas. Be to,

fabrikas tą mėnesį atlikinėjo remontus ir dėl to, suprantama, gamyba buvo maža.

sausio mėn. pagaminta medžiagos m	43.500
vasario „	44.000
kovo „	43.500
balandžio „	44.100
gegužės „	42.300
birželio „	44.200

Iš viso m 261.600

arba vidutiniškai per mėnesį

Taigi lyginant 1940 m. II pusem. gamybos vidurkį 14.681 ir tų pat metų I pusem. 43.600 m, išeina, kad jokio gamybos pakėlimo nebuvo, o atvirkščiai, komunistinėje santvarkoje gamyba buvo kritusi apie 65%—66%.

O 1940 metų I pusmečio gamyba atrodo taip:

ma, bet ir toji norma apie 35% mažesnė, kaip nepriklausomosios Lietuvos laikų.

Ir 1941 m., vartojant kai kurias gamybines suktybes, pasiekiami 28.412,5 m vidutinė mėnesinė nor-

Mirė partizanas I. Skipitis

Vakar Kauno kapinėse palaidotas VII. 15. d. po sunkios ligos miręs partizanas Ignas Skipitis. Jis birželio 23 d. rytą ties „Metalo“ fabriku šančiuose bešaudantį į bolševikų art. pabūklą, norėjusių apšaudyti fabriką, klastingai iš užpakalio dum-dum kulka pašovė žydas Bekeris, visai sudraskydamas dešinę petį ir ranką, nuo ko užsikrėtė

kraujas ir dėl to turėjo mirti. Velionis buvo veiklus aktyvistas, dar raudonojo „rojaus“ laikais organizavęs patikimesnius fabriko darbininkus lietuvius kovai su raudonoju slibinu, o lemtingą pirmadienį vienas iš pačių pirmųjų, kaip partizanas, nuginklavęs raudonarmietį, stėjo kovoti už laisvą Lietuvą.

RADIJO PROGRAMA

ŠEŠTADIENIS, VII. 19.

6.00: Malda, dienos mintys, laikas, žinios, koncertas (pl.); 7.00: Žinios vokiečių kalba; 7.10: Koncertas (pl.); 7.30—8.00: Kartojimas žinių, pranešimų, tolimesnė dienos programa; 8.00—12.00: Pertrauka; 12.00: Varpų muzika iš Karo muziejaus, laikas, žinios, tolimesnė dienos programa; 12.30: Koncertas (pl.); 12.30: Žinios vokiečių kalba; 12.45: Pranešimai ūkininkams; 13.00: Koncertas; 14.00: Žinios vokiečių kalba; 14.15: Koncerto tęsinys; 15.00: Žinios vokiečių kalba. Po žinių —

pertrauka iki 16.00 val.; 16.00: Baletu muzika; 17.00: Dainuoja operos solistas Juozas Mažeika; 17.30: Žinios, pranešimai, iš laikraščių; 18.00: Vasaros vakarai; 18.30: Pučiamųjų orkestro koncertas. Diriguoja Jonušas; 19.00: Pranešimai iš fronto, Vyriausios vokiečių karo vadovybės pranešimai ir žinios vokiečių kalba; 20.15: Pramoginė muzika (pl.); 20.30: Laikas, žinios, pranešimai, iš laikraščių, programa rytdienai; 21.00: Šokių muzika; 22.00: Žinios vokiečių kalba. Po žinių vokiečių kalba, kartojimas žinių, skaitytu 20.30 val.; 22.30: Programos pabaiga.

Iš universiteto katedros į čekistų nagus

Profesoriaus polemika su tardytojais. Po Kleboniško velėna ar toliau? Mirties akivaizdoje Minsko kalėjime. Kelionė kulkoms per galvas zvimbiant.

Pasakoja prof. I. Končius

Vieną gegužės mėn. dieną Kauno Universiteto studentai pasigedo prof. Končiaus. Visai spėliojo, o profesoriaus kaip nėra, taip nėra. Suko galvas, bet negalėjo išaiškinti, už ką bolševikai prikibo prie profesoriaus.

Dabar profesorius jau atidavęs savo duoklę raudoniesiems — pradėjęs kalėjimus ir čekos istaigas, a likęs vargingas keliones apie Minską — grįžia į normalų gyvenimą. Idomu klausyti, kaip jis ramiai, detalai ir be sentimentų pasakoja savo išgyvenimus.

Byla prasidėjo tuo, kad š. m. gegužės 16 d. negrįžo iš gimnazijos profesoriaus sūnus. Netrukus prisistatė čekistai daryti kratos. Ieškojo iš linoleumo išpaustyto antspaudo, su kuriais sūnus neva spausdines atsisaukimus. Tačiau jokios nusikalstamosios medžiagos nerado. Po kratos liepė profesoriui pusę devynių vakare atvykti į NKVD. Iš ten paleido tik 4 val. ryto. Tą naktį teko išklausyti eilę pamokslų apie čeką, raudonosios armijos galingumą ir kt. Apie pastarąją jaunąs čekistas net dvi valandas „švietė“ profesoriui. Bet ypač „gražiu“, tiesiog rinktinu, žodžių, profesoriui teko išgirsti iš paties NKVD viršininko Gladūnovo. Pagaliau įsakė apsigalvoti ir kita karą ateiti su pasiūlymu — ką jis galėtų duoti už sūnaus paleidimą. Nesunku suprasti, koki pasiūlymą norėjo gauti.

Beveik po savaitės paskambino iš Saugumo, kad rytoj turi ateiti „atsiimti orderio“. Profesoriui norėjo išsiderėti, kad bent leistų baigti skaitytį kurso paskaitas, bet anie buvo nesukalbami. Atsisveikinęs su namiškiais, atskaitė dalį paskaitų, profesoriui nuėjo į čekos būstinę. Teko ilgokai laukti, kol namuose darė krata. Rausėsi iš pagrindų. Iškniso visokius senus popierius. Čekistai labai stebėjosi knygų spintoje radę užkištus kelis muilo gabalėlius, kurie ten buvo padėti, kad jų kvapas apsaugotų knygas nuo kandžių. Ant aukšto buvo sukrauta visokių senų statulėlių. Dulkių debesyse paskendę, čekistai tikrino, ar jose nėra paslėptų ginklų. Kaip kaltinamąją medžiagą pasiėmė vieną albumą, kažkokių rankraščių ir tautinę vėliavą. Per tardymą vienas čekistas paspyrė ją koja, sakydamas, kaip galima laikyti pas save buvusios valsybės vėliavą. „O, tautišku! tai mes gerbiame“, sako. Profesoriui pastebėjus, kad čia kaip tik tautinė vėliava, „tautišku gerbėjas“ tai klausimais daugiau neprasizinojo. Atsirado ir pažįstamas — „komendantas“, kadaise buvęs Dotnuvos technikumio tarnautojas. Profesoriui neįstojus pareigos atnaujinti pažinti, bet šis pats jam prisistatė, pasigerindamas, kad, jei nuo jo priklausytų, profesoriui tuoj būtų laisvas.

Po to gyvenimas slinko Kauno kalėjime. Kameroje buvo šešiese. Antrą kartą tardė po savaitės. Tardytojai, norėdami parodyti savo mokslingumą, pacituodavo kokią mintį iš marksizmo ideologi-

jų raštų. Tačiau pasirodavo, kad profesoriui daugiau nusimano net už „mokslių“, nei tuoj įrodavo, kad „piliētis tardytojas“ citatą yra iškreipęs. Su tais „moksiais“ profesoriui teko susidurti einant pirmetas pareigas vadinamam „rabfak“. Pasitaikydavo tikrai idomių polemikų. Kartą profesoriui prikišo tardytojui, kad šis jo akyse mažina Tarybų Sąjungos galią.

„Kaip tai?“ — nustebo šis. Jam išaiškinta, kad sovietų valsybėje yra apie 200 milijonų gyventojų, valstybė „pavyzdinčiai organizuota“, ginkluota. Net visa lietuvių tauta tokioje galybėje yra tik lašas jūroje. Taigi ką gali pakenkti tokia galybė toks berniukas, kaip penkiolikametis profesoriaus sūnus? Tardytojų paklausus, ar žino sovietų priešų ir kokių, profesoriui atsakė, kad didžiausi agitatoriai prieš komunizmą yra visi raudonosios armijos komandieriai, kurie, atėję į Lietuvą, viską išpirko, tuo parodydami, kad sovietuose nieko nėra. Tardytojas turėjo su tuo sutikti. Kaip vėliau sužinota, Pozdniakovas kartą prasarė, kad prieš prof. Končių jie nieko ypatingo neturi, tik jis bandas reabilituoti savo sūnų, kuris vis dėlto neva esąs kaltas.

Atėjo atmintina birželio 22 d. Naktį buvo baisiausia, kai su didžiausiu triukšmu pradėjo laužti kamero duris. Iš pradžių manyta, kad partizanai atėjo išvaduoti, bet netrukus iš žodyno paaiškėjo, kas per svečiai. Kai ką ėmė krėsti baimė. Profesoriui, kurio žemaitiškas kraujas visą laiką liko šaltas, patarė dėl visa ko kaip reikiant apsiginti. Išlaužę čekistai rado juos belaukiančius. Kaliniai manė, kad toliau Kleboniško neteiks keliauti, todėl maisto veik neėmė. Važiuojant per miestą, atsitiktinai ar ne, kelis kartus gedo mašina. Žinantieji kelią į Kleboniškį, su baimė laukė, kada mašina pasisuks jo link, kur jie praleis pastutinį gyvenimo akimirksnį. Tačiau — pravažiavo.

Mašina (jū buvo keletas) buvo sausakimša. Sėdėję teko tokiose pozose, kad vėliau išlipus nebuvo galima pajudinti kojų.

Per Ukmergę, Vilnių, birž. 23 d. ekspedicija pasiekė Minską. Visus suvarė į kalėjimą. Naktį prasidėjo bombardavimas. Visi susiglaudė prie sienos, kad čekistai per langus neišaudytų. Kameroje buvo kunigai broliai Petraičiai atkreipė dėmesį į momento rimtumą ir pasiūlė galimos mirties akivaizdoje minutę susikaupti. Davė bendrą išrišimą. Tur būt, nebuvo nei vieno, kuris kvietimu nebūtų pasinaudojęs.

Po sprogimų pastebėta, kad sienoje atsirado plyšys. Tuoj išvesti laukan pamatė, kad prieš juos buvusio namo jau nebėra. Namas, kur buvo jų kamera, irgi išardytas, tik jų kamera nuosta-

biu būdu išliko ir niekas iš jų nenukentėjo. Sugriautame kaimyniniame name, sako, buvę prisilęgi čekistai.

Ec to — dviejų dienų kelionė į Červinę. Kelių kilometrų juosta — apie 3.000 žmonių — nusilėse keliu. Čekistams buvo įsakyta šauti į kiekvieną, kas atsiliks, apsigrės ar išeis iš rikės. Užpakalyje nuolat pyškėjo šūviai ir per galvas zvimbė kulkos. Jo nusilpusius kalinius veikė, kaip bizūnas nusivariusį kunią. Protarpiais viena kita paėmė iš eilių sušaudydavo. Visus kamavo bašus troškulys. Užtikę prūda, pilną žasų, norėjo, jas išvaikę, atsigeriti, tik jiems to neleido. Susiojo trumpam poilsiui, iš visų pusių apsupti kulkosvaldžių, kurių kulkos skriejo per galvas. Į minią buvo numesti 4 kepalėliai duonos. Vėliau įmetė duonos su visu maišu. Iš tos porcijos lietuvių grupė gavo viso iabo saują minkštimu. Ji buvo „nacionalizuota“ ir saugoma juodai dienai — bet kuriam visai nusilpusiam trupinių pamaitinti. Nakvynė miške. Vėl kelionė. Kai kurie vyresniojo amžiaus lietuviai buvo nuvargę iki sąmonės nustojimo. Jaunieji, stipresni, vyrukai pasiekė, kurie kuriam turi padėti, juos nešte nešė ant pečių. Todėl dėl atsilikimo iš lietuvių nė vieno nenušovė. Červinėje buvo žadėta vakarienė, bet kaliniai gavo įsakymą gulti jos nesulaukę. Visi buvo suvaryti į kalėjimo kiemą. Iš lėktuvų vėl ėmė kristi bombos. Čekistai skubiai pradėjo kalinius rūšiuoti. Kiekvieno klausė, kuo kaltinamas, nes patys jokių sąrašų jau neturė-

jo. Skirstė į tris dalis: vieniems liepė eiti į kairę, kitiems — vidurinė, tretiems — į dešinę. Profesoriui iš pradžių pateko į vidurinę grupę. Liepė būti maždaug tokioje pozoje, kaip mahometonai sveikina Alachą. Paskui ji pasiuntė į dešiniąją grupę. Lietuvių čia pateko 27. Šioji grupė liko kalėjimo kieme, o kitas dvi varė kelis kilometrų už Červinės ir ten šaudė. Tarp suimtųjų buvo net šoferis, atvežęs į Minską bebėgantį bolševikų generolą. Du konduktorai, atvažiavę su traukiniu iš Vilniaus, taip pat čia atsistūrė.

Naktis. Sargybai pasiūlymus, pasigirdo durų laužymas. Atsirado duonos. Ilgai svarstęs, lietuvių būrelis išėjo į miestelį. Atsirado skirtingų nuomonių — vieni siūlė likti vietoje, kiti — eiti į mišką. Susiskirstė į dvi grupes: 15 ir 12. Profesoriui ėjo su pirmąja grupe. Palsankioje po miestelį, patraukė į mišką. Bet čia neleido bolševikų kariuomenė. Pasibasčius po laukus, ateita į mišką iš kitos pusės. Čia nakvojo tris naktis. Vandeni gerė su kiaušinio kiauštais iš durpyno. Kai kurie net varė choz valgė. Piemuo iš gretimo kolchozo pranešė, kad toliau ten likti pavojinga, nes prasidėjęs gaudymas. Dėl patogumo pasidalinta vėl į dvi grupes. Profesorius su vienu senyvu kauniečiu nutarė eiti į miestelį registruotis milicijoje. Likusius 5 iš jų grupės kareiviai suėmė ir nuvarė į miestelį. Keturis greit paleido, o penktąjį sulaukė. Nežiūrint visų pastangų ji išprašyti, nieko nelaimėta. Matyt, ji palaikė vokiečių parašutinininku.

Gavusi kiek duonos, visa grupė nutarė, pagal patarimą, keliauti į kolchozą, nes ten buvo galima gauti šiek tiek tokius dokumentus. Už 8 km priėjo „selsovietą“. Iš ten juos nuvedė į kolchozą. Žmoneliai buvo jiems labai nuoširdūs. Čia išnakvojo 4 naktis. Dirbo, kas pakliuvo. Matė, kaip bėgo demoralizuota bolševikų kariuomenė. Turėjo progą susipažinti su pasibaisėtinai skurdžiu kolchoziniuku gyvenimu. Drabužių kitokių jie neturi, kaip kanapinius. Net ir marškiniai kanapiniai.

Liepos 3 d. nutarta eiti Minsko link. Profesorius negali užmiršti vienos moterėlės, kuri jiems kelionei įdėjo 10 kaušinių. Jis pažadėjo moteriškėi grįžęs nusiųsti siuntinį. Kai tik bus galima, tai ir įvykdys. Kolchozas išdavė liudijimus: kas jie, iš kur ir kur keliauja. Išėję į pietą, rado daug lavonų. Kai kurie buvo vilkų apgraužti. Ėmė sutikti vokiečių sargybinius. Sužinoję, kas čia per keliautojai, jie reikė užuojautą, galėjosi, kad neturi kuo pavaišinti, linkėjo laimingai grįžti. Ypač nuoširdus buvo vienas karininkas. Pakelėsi vargingai pernakojo vienoje mokykloje. Buvo jau taip nusivargę, kad tekdavo ilsėtis kas 3 km. Prie Minsko sutiko didelę vokiečių gurguolę. Viena lengva mašinėlė juos sulaukė. Išlipęs karininkas paklausė, ar tik jie ne iš Červinės. Parasė raštelių, kad jie yra lietuviai, politiniai kaliniai, buvo nugabenti iki Červinės ir grįžta į Lietuvą.

Minske jau rado Liet. Raudonojo Kryžiaus atstovus. Čia susirinko 38 žmonės. Vienas net atsirado iš pasiūtų gydytis į kurortus. Iš čia profesoriui laimingai pasiekė Vilnių.

Veterinarijos Akademija pasitinka karą

Birželio mėn. 21 d. „aliarmo“ būvis. Ivesias nuolatinis budėjimas, veiklia priešgaisrinė ir priešcheminė apsaugos komandos. „Aliarmo“ prasmė daugeliui aiškiai žinoma. Daugelio veiduose šypsosi ypatinga džiaugsmo rimitis.

Birželio mėn. 22 d. iš ankstauro ryto sužitia Kauno padangė, iš jos erdvių prasiveržia vokiečių lėktuvai, krinta bombos — dreba ir dega aerodromas. Ten stovėjusieji bolševikų lakūnai nespėja nė pakilti. „Nenugalimieji“ pamišo!

Iš visų miesto kampų renkasi Akademijos tarnautojai ypatingais broožais veiduose. Laisvi nuo tarnybos slepiasi saugesnėse vietose. Kuždasi ir buriasi partizanai, dulka „nenugalimųjų“ paveikslai. Čeka dar bando veikti, bet veltui.

Birželio mėn. 23 d. viešai veiklia tarnautojai aktyvistai — partizanai. Dalis jų išvyksta į kitus, Kauno būrius, kiti lieka saugoti Akademijos patalpų ir įrengimų bei žmonių gyvybių. Visur išstatomos sargybos. Pasitaikiusiomis progomis nuginkluojami bolševikų kariai. Ginklų bei šaudmenų įgyjama vis daugiau. Pasirodo ir kulkosvaldžių. Patrankos, išstatytos

netoli Akademijos, griaudžia, dreba žemė. Laukiama persvaros. Kaune virė verda kulkosvaldžiai ir šautuvai — persekiojami besitraukiant bolševikai ir jiems padeda žydai bei kiti komunistai.

Radijus kviečia priešintis bolševikams, transliuoja Tautos Himną. Neapsakoma džiaugsmo rimitis. Vienas artilerijos sviedinių pataiko į Akademijos vidaus ligų klinikas, bet ypatingos žalos nepadarė; aukų nėra. Kieme smėlis dulka nuo sprogiųjų, šaudantį lėktuvus, sviedinių skeveldrų. Kauno kalnuose prie namų pastebimos tautinės vėliavos.

Bolševikai pasitraukia. Akademija lieka nesunaikinta.

Atvyksta šaunioji vokiečių kariuomenė, su kuria ypač gražiai

susibūduojama. Suruošiamas bendras susipažinimo ir susijartimo pabūvis. Nuotarka — geriausia.

Tačiau neapsieita ir be aukų: nuo bolševikų kulkos žuvo studentas — partizanas Nedzinskas (I kurso), kuris po operacijos keletą dienų pasirgęs Liet. Raud. Kryžiaus ligoninėje mirė. Sužeistas ir stud. tarnautojas Demikis.

Jokių žinių neturima apie ved. dr. Julij Savicką, tarnautoją Knyvą. Taip pat nieko nežinoma apie: 1) rektorių dr. J. Nainį, kuris prieš karą buvo išvykęs Maskvos parodn, 2) atostogaujantį vet. gyd. Pranaitį, 3) vet. gyd. Hilską ir vet. gyd. Babianską, kuriu dar prieš karą buvo išsiųsti Leningradan pasitobulinti.

Visų miestų ir miestelių burmistrams ir valsčių viršaičiams

Išaiškinti, kiek gyventojų reikės aprūpinti centralizuotai maistu, prašome tuojau atlikti miestų ir miestelių gyventojų suskaičiavimą. Suskaičiuoti reikia gyventojus neturinčius žemės, gyvenančius mieste arba miestelyje. Reikia surašyti žydų tautybės žmones nuo kitų piliečių skyriumi.

Žinias prašome atsiųsti per vietos Apskričių Valdybas taip, kad Maisto Pramonės Valdyboje

(Kaune, Laisvės al. Nr. 68-70, V aukštas) būtų gautas ne vėliau kaip 1941 m. rugpjūčio mėn. 1 d.

Jeigu valsčiuje yra pramonės įmonės, kurios turi darbininkų ir tarnautojų, gyvenančių ne mieste ar miestelio ribose, reikia atskira eilute duoti žinias apie įmonės pavadinimą ir skaičių žmonių, reikalingų maisto. Šis reikalas labai svarbus, todėl prašome visas istaigas tai atlikti kuo skubiausiai.

Žinias teikti šia forma:

Miesto ar miestelio pavadinimas	
Apskritis	
Iš viso žydų tautybės gyventojų	asmensų skaičius
iš jų vaikų iki 2 m. amžiaus	" "
" " " nuo 2 iki 4 m. amžiaus	" "
" " " nuo 4 iki 6 m. amžiaus	" "
Kitų tautybių gyventojų	" "
iš jų vaikų iki 2 m. amžiaus	" "
" " " nuo 2 iki 4 m. amžiaus	" "
" " " nuo 4 iki 6 m. amžiaus	" "

Maisto Pramonės Valdyba
Kaunas, 1941 m. liepos mėn. 16 d.

Iš Kauno pradeda plaukioti garlaiviai

Nuo š. mėn. 18 d. atidaromas keleivių susisiekimas garlaiviais linijoje Kaunas — Vilkijs.

Iš Kauno išeina į Kulautuvą 13 val.

Iš Kauno išeina į Vilkiją 18 val.

Iš Vilkijos į Kauną išeina 8 val.

Iš Kulautuvos į Kauną išeina 15 val.

Iš Kauno leidžiama važiuoti tik su Kauno Miesto Komendantų leidimais, kurie gaunami Gedimio g-vėje 34 Nr.

Iš provincijos į Kauną leidžiama važiuoti su vietos seniūno ar viršaičio pažymėjimais.

Žydai garlaiviais nevežami.

Laisvinkystės Direkcija 65(4)

Šarvuotosios divizijos keliai per Dnieprą

Smarki artilerijos dvikova. Puolamaisiais laiveliais per upę

Naktį į liepos 11 dieną nepaprastai blogais keliais tvarkė motorizuotos pėstininkų divizijos išėties ribą. Ne keliais skirtos važiuoti važiuavimo priemonės turėjo būti daugelį kartų traukiamos traukiamųjų mašinų. Prieš vieną dieną kariuomenės daliniai išvalė nuo priešų pietų vakarų Oršos plotą.

Reikėjo manyti, kad priešas ties Dniepru pamėgins rimtomis masėmis pasipriešinti. Priešas susprogdino tiltus per upę. Tačiau anksti rytą, nustatyta valanda, griandė artilerija. Artilerijos priedingi tvarkėsi batalionai upei pereiti. Oro ginklo priemonės, pūdamos nurodytus priešų apkasus, parėmė artilerijos paruošiamą darbą.

Po viso to teko pasireikšti šar-

vuočių korpo šauliams. Kuopos, guminiai ir puolamaisiais laiveliais, prieš ugnies šaudomos, plaukė per upę ir netrukus buvo ties priešu. Bolševikai tokios akimirkos lyg būtų laukę: kai didžiulė šaulių dalis buvo persikėlus, iš namų ir apkasų prasidėjo netikėta ugnis, kokios ne visados teko patirti. Iš anksto prie upės atvilkkti dalinių vežimai ir artilerijos pirmgaliai taip pat pajuto prieš artileriją. Tuo būdu ir rytus nuo Dniepro greta stiprių šaulių kautynių, pasireiškė ir stipri artilerijos dvikova. Iš viso to galima buvo spręsti, kad priešas tokiai padėčiai iš anksto pasiruošė. Tuo metu, kai pionieriai, iš dalies būdami nuogi vandenyje, antpuolio metu ruošėsi statyti karo tiltą, prieš granatos krito vi-

sai arti, o kulkosvaldžių ir šautuvų kulkos švilpė paliai ausis.

Prieš pat vidurienį kautynės dėl persikėlimo per upę buvo laimėtos. Antroje upės pusėje šaulių daliniai atlaikė tiltagalį ir nuvijo priešą keletą km į rytus, į matomus miškus. Tada artilerija galėjo toliau perkelti ugnį ir kludytį priešą kariuomenei trauktis.

Plačiu frontu žygiuoja kautynių draugai dingo iš akių. Mes laukėme, kol bus pastatyti tiltai, nes pionieriai nuleisdami į vandenį pontonus, dirbo be pertraukos.

Žinome, kad per mūsų šarvuotųjų korpo barą, be motorizuotosios pėstininkų divizijos, per Dnieprą persikėlė ir šarvuotosios divizijos.

Iš „Feldzeitung“